

לוא כוונתו

פרשת פנחס

2102

The Name of the Parsha

1) Gutnick

1) What is the connection between Pinchas—who zealously avenged his God, bringing relief from a plague of Divine anger—and the other concepts which arise in Parshas Pinchas: The census (ch. 26), inheritance of the Land of Israel (ch. 27), and the festive sacrifices (ch. 28-29)? Surely, the name of the Parsha should reflect the entire content of a parsha, and not just its beginning?

6) Furthermore, what is the connection between Parshas Pinchas and the time of year when it is read—during, or immediately preceding the Three Weeks of mourning for the destruction of the Temple?

1) Our Sages taught that Pinchas possessed the soul of Eliyahu, the prophet who announces the true and complete Redemption (Yalkut Shimoni, Pinchas par. 771; Zohar II 190b). It is thus not surprising that, with his righteous indignation and passionate vengeance, Pinchas achieved a somewhat messianic transformation for the Jewish people of his time, from a situation of spiritual deprivation (the worship of Ba'al Pe'or) and national emergency (the plague), to one of Divine satisfaction.

2) This Divine satisfaction manifested itself in a number of ways: The census, which was an expression of God's affection for the Jewish people—"Because they are precious to Him, He counts them all the time" (Rashi to Bamidbar 1:1); the permanent inheritance of the Land of

Israel via a divinely inspired lottery; and finally, the daily, Shabbos and festival sacrifices which are associated with joyfulness and celebration.

The theme of our Parsha is thus: The transformation of the Jewish people from spiritual deprivation to virtuousness.

It is no coincidence therefore that Parshas Pinchas is always read at the outset of the Three Weeks, for reading this Parsha empowers us to transform these three bleak weeks of Jewish history into "days of feasting and rejoicing," with the true and complete redemption (Rambam, end of Laws of Fast Days).

Practically speaking, Pinchas has set an example for all of us, showing how to bring about this transformation. Namely, that whenever it is possible to further the moral or spiritual standing of others, one should not stand back and ponder, "Surely there are greater people than myself for this task!" Rather, like Pinchas, one must rise to the moment without hesitation.

And just as God granted Pinchas the soul of Eliyahu to carry out his mission, likewise, God will infuse every one of us with the necessary spirit to transform our current exile to a state of redemption. It is our job, however, to galvanize that spirit into action.

(Based on Sichas Shabbos Parshas Pinchas 5749; Likutei Sichos vol. 2, pp. 342-4)

1) וידבר ה' וכו' פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני בקנאתי לכן אמור הנני נוהן לו את בריתי שלום.

הנה ודאי גם אילו לא היתה במעשה פנחס שום הצלה לישראל [כגון אילו לא היתה מגפה כלל] מ"מ עצם מעשה פנחס היתה קידוש ש"ש גדול בקנאו קנאת ה' צב', שהרי באותו מעשה זמרי ה' חילול ה' נורא ואיום שנשיא מישראל יעשה הנבלה הזאת בפרהסיא לעיני משה רבינו ולעיני כל ישראל באין מוחה וכן מבואר בסנהדרין דפ"ב דאמר שמואל וירא פנחס מה ראה, ראה שכל מקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב ע"ש, ונמצא שפינחס קידש ש"ש ברבים שזכותו גדול ונורא מאוד ואין שיעור למתן שכרו, וצריך ביאור למה פרט הכתוב רק את זכות זה שע"י קנאתו השיב חמה מישראל וכדכתיב השיב חמתי מעל בני ולא כליתי וכו'.

ויש לבאר ע"פ המבואר בקידושין ד"מ בהא דתנן אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב כו' וילפינן התם כולוהו מקראי דכתיב בהו ברכה של חיים ופריד א"ה שלוח הקן גמי הכתיב למען ייטב לך והארכת ימים כו' אמר רבא ר"א אסברה לי כתיב אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכי יש צדיק טוב וצדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב כו' פי' ושלוח הקן אינה אלא מצוה שטוב לשמים אבל אין לבריות הנאה מזה נבמצוה שטוב לשמים בלבד אין לה פירות דדוקא בצדיק טוב היינו שבצדקתו ה' ג"כ הטבה לבריות התם כתיב כי פרי מעלליהם יאכלו היינו פירות בעוה"ז ע"ש בקדושין. [ות"ת מקרי טוב לבריות דהא תנן שאוכל פירותי בעוה"ז וטעמא משום דאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ כמבואר בסנהדרין דף צ"ט סע"ב עיי"ש היטב].

ומעשה במעשה פנחס לבאורה לא היתה אלא טוב לשמים כי קנא קנאת השי"ת וקידש ש"ש [ועשה במסירת נפש כי מה שניצל ה' בכמה ניסים כמבואר בסנהדרין עיין בפירש"י ז"ל שם] אבל מ"מ טובה לבריות לא עשה ואדרבא הרג נשיא שבט, ואע"פ שעשה זכות גדול ונורא מאוד ושכרו הרבה מאוד בעוה"ב מ"מ בעוה"ז לא ה' לו פירות. וה"נ לא ה' בדין שתתנו לו בעוה"ז ברית כהונת עולם כי כל שכרו מזומן לעוה"ב ופירות אין לו, אבל מכיון שע"י קנאה זו הציל את כלל ישראל א"כ אין לך טוב לבריות גדול מזה שהטיב לכלל ישראל להצילן מכליון ושפיר מגיע לו פירות בעוה"ז. חש"כ פינחס ב"א ב"א השיב את חמתי כו' והו"ל טוב לבריות ולכן אמור הגג' גותן לו כו' פי' דמשי"ה כבר זוכה שכר בעוה"ז היינו מדין פירות.

2) כ"כ ע"כ

6b

21

26

31

משפחת החנכי התורה באמה: לא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב). למדה אותנו לבכר את חיי המשפחה על חיי הבדידות. כי מלבד השמחה והתועלת שיש בחיי משפחה הלא היא משמשת בית-חינוך לאהבת הזולת. בני האדם אוהב בטבע את אביו ואמו. אשתו ובניו ושאר קרוביו. ומתחנך ע"י אהבה זו

לאהוב (ולפעמים גם לחלק את פרוסת לחמו) גם את ידידיו ומכיריו ואת כל האדם. וכשהיו בני במדבר בבית אחד יחת ענני הכבוד ואוכלים משלחן א' לחם ושמים ושותים מים מבאר א' - ה"י כולם כמו משפחה א'. ורק הדגלים הפרידו בין שבט לשבט. ולפיכך כשנמנו בני במדבר סיני. אין שם זכר למשפחות. רק לשבטים.

אבל בערבות מואב, כשמנו אותם ע"מ לחלק להם תיכף את הארץ. וכבר יצאו מן המדבר. ואין עננים. ואין באר משותפת לכל העם. ועוד מעט ויפסק המן. וביי יתפזרו בכל קצוי הארץ מדן ועד באר שבע. רמו ה' להם. שלא רק כל שבט ושבט יקבל חלק בחבל א'. אלא שיגורו שם משפחות משפחות לקיים את הקשר המשפחתי. במובן הרחב. גם כשיתפזרו בארץ. ומכאן חלוקת הארץ לשבטים ובתוך כל שבט ושבט תקבל כל משפחה ומשפחה את חלקה במקום א' (עי' רמב"ן כי"ו ג"ה) ויגורו יחדיו ויזכרו את מצאם.

ויחיו בשלום ואהבה יחדיו. ועי' ברמב"ן לקמן כי"ו ג"ד בסופו. ובסוף שופטים נאמר: איש לשבטו ואיש למשפחתו.

אבל כשברא הקב"ה את עולמו וברא את האדם זכר ונקבה כתיב ויברך אותם אלקים ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה וכן אחר הסבול בידך את נח ובניו כשש"כ ויברך אלקים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ כי רצון הקב"ה בהרבות מין האנושי לישבונו של עולם כמו שאמר הנביא לא תהו בראה לשבת יצרה ויטע"י מ"ה ובעת שנלו ישראל לכבש שלח להם הנביא ירמיה ונ"ט ק"ז נשים והולידו בנים ובנות כלומר אל תאמרו בין שאנחנו בנלות למה לנו להרבות י"ע אלא אתם פתויינים לעשות המצוה ככל אשר צונו ד' אלקינו וד' יעשה בנו כרצונו. ומצות עשה על כל איש ואיש מישראל לישא אשה ולקיים מצות פריה ורביה ולכן שנה הכתוב לנו אחר הברכה דפרו

6

11

6

4

6

3

6) צונו ה' אלה

א) כשברא הקב"ה את עולמו וברא את האדם זכר ונקבה כתיב ויברך אותם אלקים ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה וכן אחר הסבול בידך את נח ובניו כשש"כ ויברך אלקים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ כי רצון הקב"ה בהרבות מין האנושי לישבונו של עולם כמו שאמר הנביא לא תהו בראה לשבת יצרה ויטע"י מ"ה ובעת שנלו ישראל לכבש שלח להם הנביא ירמיה ונ"ט ק"ז נשים והולידו בנים ובנות כלומר אל תאמרו בין שאנחנו בנלות למה לנו להרבות י"ע אלא אתם פתויינים לעשות המצוה ככל אשר צונו ד' אלקינו וד' יעשה בנו כרצונו. ומצות עשה על כל איש ואיש מישראל לישא אשה ולקיים מצות פריה ורביה ולכן שנה הכתוב לנו אחר הברכה דפרו

1) בספר אגרא דפרקא (אות קמ"ו להרה"ק רצ"א מדינוב, בעל בני יששכר ז"ל) ששמע בשם הרה"ק ר' שלמה מקרלין הי"ד (גלב"ע כ"ב תמו תקנ"ב), שאמר בשם מדרש (לא נמצא לפנינו) כשאמר הקב"ה לאליהו, שיבוא לכל ברית מילה, טען אליהו זכור לטוב אתה ידעת שאני קנאי, ואם יהיה הבעל ברית בעל עבירה ח"ו לא אוכל לסבול להיות שם. הבטיחו הקב"ה שיכפר לבעל הברית. טען שוב, ואם המוהל יהא בעל עבירה. הבטיחו השי"ת שגם לו יכפר. ואם אחד מהקהל יהא בעל עבירה, עד שהבטיחו הקב"ה שיכפר לכל הקהל. מבאר הבני יששכר לפי זה את הפסוק כמין חומר: פינחס בן אלעזר וגו' תחת אשר קנא לאלקיו, היות והוא קנאי, ולא יוכל לסבול עוברי עבירה. ויכפר על בני ישראל, ע"י גרם הכפרה לכל בני הנמצאים בברית מילה. ודפח"ח. ודרשו חז"ל בספרי "לכפר" על בני לא נאמר, כי אם ויכפר (לשון הוה), שעומד ומכפר על בני עד שיחיו המתים.

6

11

6

1) (הגרש"ז אגבך בהערותיו לספר אוצר הברית, תמה כיצד יתכן שבברית מילה יתכפר יותר מאשר יוהכ"פ, שהרי ביו"כ לא מתכפר אלא בתשובה. ורוצה לכאר לפי מ"ש (קב הישר פ"ו ואוה"ח ר"פ צו ועו"ס) שאליהו אינו יכול לסבול סרחון של חוטאים ופושעים, ועל זה הבטיחו הקב"ה שכאשר יגיע לברית מילה, יעביר מהם את הסרחון כאילו לא חטאו כלל, ואף דבר זה חשוב מאד ואשרי מי שמוצל זאת לעלות ולהתעלות באותה שעה, ולהשאר במקום קדשו גם לאחר הברית).

4) א"ת מ"ג ו: א

1) אבל כאנוח יורם דרכו כי מועלם לא עלם אלא בגוים למועל מיד פסחים אך נכרס כשמו מנופו פס והכנסם עולם ומשמש למועלם בן מלאכי שנה וגו' נחלקק וטורס ג"ע סתמון צעוס"ז וזיוס סצטורס צעוסס ציוסי סחלבס כשמונו בגוף הקדוש סלו ולו סיה ככל אדם נסכמי וביאלי יסכאל וסוח עוסקד מרבו אסיה ססילוני א' מוער"ס אס סוח פסנס וסוח יסנווך אס סכמי יסכאל ולו יס לו דין ככל בני יסכאל, וכן ככל פסנס שמוסגלה ומסכאלס צעוס"ז מלונס צעוסו סוך אך כשמוסגלס כשמוסו כמו ציוס סיויס או ליכנו מוסינ צעולס צעוסיס סססי כתיב ועוד סיויר מווסס למועלס לא סייך פס ססמוץ וכשמוסגלס על אופן זס ככי כוח עללך אעס"י סלומד סורס ועגלס דיויס אץ לקצוע סלכס עס"י דכני דס"ל רק כמו סלוס וסוח כנולס ואץ מסיג"י צנס קל אך כשמוסגלה כלצוס גופו ככי כוח ענדולי סכמי יסכאל וסכמי יסכ"ן קו' וס"בע"י וס"ל"י ססמועין כי מי כעוסו מורס וכסכלוסו דצנ"ס צצס"ק סל גויס וס"ל לאו כסן מר או כמגלס כלצוס גוסי דלכנסס כלל גוף לא סייך לסלול לא כסן מר וסכי סז סעמסחלס אס אסרו א"י ע"כ כלצוס גופו אמוץ כדרכו לנכר סלכס וס"כ כז מנ"ע ססססון ע"ס ססח סקוקע לא מלמועלה למועס וססיר סיה מוכרס דלץ ססמועין וכל צקסילס וסמוך זס:

16

וכל השנוי בלא אשה שהיו כנא שמחה ב"ה ברכה בלא סיבה בלא שלום ובלא תורה ובלא חסד ולא נקרא אדם כלל שנאמר ובר ונקבה בראה ויקרן את שם אדני דאית ב"ה א"י הוא פלג ג"ה וכו'

לאלה תחלק הארץ

ובעוד אופן י"ל המחלוקת אי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ או לבאי הארץ, דהנה דור יוצאי מצרים היה דור דעה, וכדאיתא בזה"ק ובספה"ק שמעולם לא היה דור כזה ולעולם לא יהיה עוד, ואילו דור באי הארץ היו במדרגה קטנה יותר ולא הגיעו לדרגת דור דעה, וכדאיתא בספורנו (ריש פר' במדבר) לבאר הא דבמנין הראשון של יוצאי מצרים בפר' במדבר כתיב למשפחותם לבית אבותם במספר שמות, ואילו במנין באי הארץ בפרשתנו כתיב רק למשפחותם, כי ענין במספר שמות הוא לשון חשיבות וגדולה, ע"ד מאה"כ ואדעך בשם, ודור יוצ"מ מלבד מעלתם מצד משפחותם ובית אבותם היה גם כל יחיד מהם אדם גדול מצד עצמו, משא"כ דור באי הארץ היה יחוסם רק מצד משפחותם. אכן דרגתם המיוחדת של דור באי הארץ היתה ביגיעה בעבודת ה', כמד"כ (יהושע כד) ויעבוד ישראל את ה' כל ימי יהושע. וזהו בי' המחלוקת למי נתחלקה הארץ, היינו מהו עיקר עבודת ה', אם המדרגה של יוצאי מצרים, דור דעה, היא עיקר עבודת ה', שעל ידה הגיעו לתכלית לקבל חלק בארץ, או המדרגה של באי הארץ בעלי היגיעה בעבודת ה' היא עיקר עבודת ה', והם אשר הגיעו לתכלית לקבל חלק בארץ. ואלו ואלו דברי א' חיים, שתכלית עבודת ה' היא ב' המדרגות כאחד, שאין יהודי מגיע לשלמות עבודת ה' אלא כאשר מתאחדים צצלו ב' העבודות, הדעת והיגיעה, וע"י שניהם כאחד מגיע לשלימות עבודת ה', וזוכה לתכלית הנרצית בחי' ירושת הארץ.

1 בגמ' (בבא בתרא קיז.) נחלקו ר' יאשיה ור' יונתן אם ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ או לבאי הארץ. וי"ל מחלוקתם ע"ד העבודה, דהנה בעבודת ה' יש ב' חלקים, סור מרע ועשה טוב. יוצאי מצרים הוא ענין סור מרע, להיחלץ ולצאת מקליפת מצרים, ובאי הארץ הוא ענין עשה טוב, להכנס אל הארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה. ואם כי שלימות עבודת ה' היא ע"י ב' הענינים כאחד, אך נחלקו מהו עיקר עבודת ה' ובמה מתקיים תכלית רצונו ית', אם ע"י היציאה מהרע וזכה אדם לתכלית עבודת ה' בחי' ירושת הארץ, או ע"י הכניסה אל הטוב. וזה גם ענין שתי המדרגות שמצינו בירושת הארץ, ז' שכבשו וז' שחלקו, דז' שכבשו מרומז לו' המדות הנמצאות תחת שלטון היצה"ר והס"א, שראשית העבודה היא לכבוש ז' המדות וליטול אותם מתחת יד האויב הוא היצה"ר. ואח"כ העבודה היא ז' שחלקו, היינו כמאמר הבעש"ט הק' זי"ע, דבעת שמתעורר אצל האדם אהבה רעה, עליו לדעת כי אין רע יורד מן השמים, אלא שנתנו לו עתה מן השמים מתנה את מדת האהבה כדי שיכניסה אל הקדושה בעבודת ה', וישקיע אהבתו באהבת ה' ובאהבת ישראל. וכמו כן בכל המדות. וגם למ"ד לבאי הארץ נתחלקה, שתכלית עבודת ה' היא עשה טוב, אינו יכול להגיע להיות מבאי הארץ אלא א"כ מקדים לזה ז' שכבשו, שיוצא מתחת שלטון המדות הרעות וכובשם מידי היצה"ר, ורק אח"כ יכול הוא להגיע לז' שחלקו, להכניס המדות לקדושה ולעבודת ה', שזוהי התכלית שלמענה ירד האדם לעולם.

ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחות מנשה בן יוסף וכו' (כז:א)

1 ברש"י, למה נאמר, והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חבה את הארץ שנאמר והעליתם את עצמותי, ובנותיו חבבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה ע"כ. והקשה אשת השפ"א לבנה האמרי אמת, מאין למד רש"י דמחמת חיבוב הארץ דרשו חלק, אולי לא הי' אלא רצון פשוט לירושה. ותירץ לה האמרי אמת, דהלא כתב רש"י דצלפחד הי' או מן המעפילים או מן המקושש ושניהם בין מקושש בין מעפילים הי' כבר לפני ל"ט שנה כנראה, נא"כ הי' להם לדרוש ירושת המטלטליו של אביהם ולא לחכות עד כאן שהמזובר הוא על חלוקת הארץ, אלא זהו רא"י ברורה שמכבר את הארץ, ושפ"י. ודבר נחמד ומענין פירוש המשך חכמה, דמה שאמרו ואבינו לא הי' בעדות קרח היינו משום דהרוגי בית דין נכסיהן לירושים, אבל הרוגי מלך נכסיהן למלך, ואילו היו בעדת קרח לא הי' להם זכות ירושה דמשה מלך דזוהי בישורון מלך כתיב, ושפ"י. בכל אופן יש ללבוש מזה, הכל טענה אף צודקת תלוי בזמן. ועיין במש"כ בפרשת קרח.

כן בנות צלפחד דברת נתון תתן להם אחות נחלה בתוך אחי
אביהם וכו' (כו:ז)

ואינו מובן דלמה צריך ההדגשה 'כן בנות צלפחד דברת' הי' יכול
להתחיל 'נתון תתן להם' וברש"י: יפה תבעו אשרי אדם שהקב"ה מודה
לדבריו, עכ"ל. אלא דכבר הבאתי (בחלק ג') קושיית אשת השפ"א לבנה
ה"אמרי אמת", דרש"י פירש דמה שנתחסו בנות צלפחד ליוסף הוא משום
דיוסף חבב את הארץ, שנאמר והעליתם את עצמותי, וכן בנותיו חבבו את
הארץ ע"כ, והקשחה, דמאין ידע רש"י דבקשו מחמת חביבות הארץ, הלוא
אפשר דבקשו רק בתור ירושה ורצו להרויח הכסף שבירושתו. ותירץ לה
ה"אמרי אמת", דכיון דפרש"י דצלפחד הי' מקושש או מהמעפילים שהי' לפני
ארבעים שנה, ולמה לא בקשו אז הירושה, ומכיון שטענו רק כעת כשמדובר
על חלוקת הארץ סימן הוא שטענו מחמת חביבות הארץ. ובוהו יובן מה שפירש
[[השפ"א, דלכן הוסיף 'כן בנות צלפחד דוברות', להעיד שאמנם כוונתו רק משום
חביבות הארץ. וזהו שהקב"ה מודה לדבריהן היינו שמעיד שכוונתם לשם
שמים לגמרי. והוסיף הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, דאם כי דליכנס לא"י היו זוכים
גם אם לא יקבלו הירושה וא"כ איזה חביבות נראה בזה, אלא דמ"מ יש בזה
חביבות יתירה כמה שרצו שיהי' להן חלק ממש בקרקע הארץ שיהיה אפשר
ל לקרותו שזה שלהן. 6

9
שם ת"ך

וקמו העדות שכוונתם היתה לש"ש, היתה ג"כ העדות שהעיד הקב"ה
על פינחס 'שהשיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם',
והיינו דהקב"ה מעיד דכל כוונתו הוא להשיב את החימה של הקב"ה, נאץ
לו שום חשבון צדדי בזה, דכל ענין הקנאות, כידוע, הוא הלכה ואין מורין כן
ומסוכן מאד, דאם יש צד שמץ או נדנוד כל שהוא של חשבון פרטי, אינו
אלא כגדר רציחה — אלא שבפינחס הי' בו מסירת נפש ממש וכולו לשם
שמים כפי עדות הכתוב, וע"ז בא השכר של 'ברית כהנת עולם לו ולורעו'.

כוונה אחת, דרכים שונות

"ויפקוד ה' א-לוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה" (כו. טו)

"אלוקי הרוחות — למה נאמר? אמר לפניו: רבנו של עולם, גלוי
וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה
עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו" (רש"י)

10
כיון ש"כ ר"ך

וכי אפשרי שיסכים המנהיג עם כל הדיעות? והלא אם יראה פנים מסכימות עם
כולם — בהכרח יהיה מוכרח להתניף גם למי שדעתו אינה מסכימה עם דעתו, ואם
כן פלא גדול הוא: האם משה רבינו מתפלל להקב"ה שימנה לישראל מנהיג חונן
חלילה?

הגאון רבי חיים כהן רמאפורט, אב"ד אוסטרהא, ביאר זאת על פי הפסוק במשלי
6 (כא, ב): "כל דרך איש ישר בעיניו ותוכן לבות ה'", שלכאורה הוא טעון ביאור: איך
קשורה תחילת הפסוק לסופו?

וביאר אב"ד אוסטרהא, שכך היא הכוונה: דרכו של כל איש ואיש לברור לו דרך
לעבודת ה' כפי הישר בעיניו, וכאשר רואה שחבירו אינו הולך באותה הדרך — הרי
הוא חושבו לאיש רע ובליעל שאינו עובד את ה' כראוי. ובאמת יתכן שכוונת חבירו
|| רצויה גם היא, אלא שהוא בירר לעצמו דרך אחרת הישרה בעיניו, ואדרבה — לדעתו,
דוקא חבירו הוא שאינו הולך בדרך הישר!

ובקב"ה, היוצר יחד ליבם ומבין אל כל מעשיהם, יודע שכל אחד מהם מתכוון
לשם שמים, ומכיוון שכך, כוונת כל אחד מהם רצויה, ורחמנא ליבא בעי.

זו כוונת הפסוק: "כל דרך איש ישר בעיניו", כלומר: ישר בעיניו דרכו, ולכן כאשר
רואה עיתריו אינו עובד את ה' על פי דרכו — חושבו לאיש רע ובליעל, אבל "והוכן
ליבות ה'", כלומר: הקב"ה, שיודע ורואה מה שרלב האדם, אם רואה שכוונתו רצויה
לשם שמים בלב שילט — שווה אינו מביט על הדרכים השונות, ועיניהם שיוויים לפניו

4

והנה, הפרנס והמנהיג של כלל ישראל, ודאי לעצמו יברור דרך ברורה בעבודת ה', ומכל מקום אם הוא חכם וירא שמים, ודאי ידון לכף זכות גם את אלו ההולכים בדרך אחרת, ובלבד שכוונתם נראית לשם שמים.

11
סע

זו היתה בקשת משה: "מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו!"

שו"ת "מים חיים" - קונטרס "אוצרות חיים"

תורה 12
12

אמר עולא בריה דאמי רבי אלעזר שזד הקדוש ברוך הוא לעשות מלל לגזיקם והוא יושב בניהם בן עין וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר "ואמר ביום ההוא הגה אלהינו והקינו לו וישענו זה ה' קינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"

14
14

מרשת פנחס: משה קיבל תורה מסליני ומסרה ליהושע וכו'. ועיין הקדמת הרמב"ם למשנה תורה שהביא רשימת כל מעתיקי השמועה שבכל דור ודור, ממשנה רבנו עד רבינא ורב אשי, ולא רק רשם את שמותיהן בלבד, אלא אף נכנס לפרטים על מסירת התורה שבעל פה ממשנה רבנו ליהושע ולחבריו ולשבעים הזקנים, ולהבדלים שבין המקבלים האלה. ובוועידה השנתית של הסתדרות הרבנים (בשנת תשכ"ג) העביר רבנו שיעור בענין והסביר, שטמונה בלשונו של הרמב"ם ההבחנה שיש דרגות שונות במסורה. שאף שמשנה רבנו לימד את כל התורה כולה לשבעים הזקנים, מכל מקום, אלעזר פנחס ויהושע קיבלו ממנו את התורה באופן יותר חזק, עד שנעשית התורה שלהם, וכדאמר רבא (בקדושין לב): תורה דיליה היא (אשר לפיכך רשאי התלמיד חכם למחול על כבודו), דכתיב (תהלים א) ובתורתו יהגה יומם ולילה. וליהושע שהיה תלמידו המיוחד בבחינת לא ימוש מתוך האהל, כתב עליו הרמב"ם, שמסר לו תורה שבעל פה וצוהו עליו, במובן שהראה לו את התנהגותו האישית, ונתן לו כח ורשות הפסיקה. ומקורו של הרמב"ם בזה, שייחד את יהושע בנוגע לדרגת מסירת התורה שבעל פה אליו, הוא כמובן, מפרשת פנחס, ויאמר ד' אל משה קח לך את יהושע בן נון ... וסמכת את ידך עליו (בלשון יחיד, בידו אחת) ... ויסמוך את ידיו עליו (בלשון רבים, ובשתי ידיים) ויצוהו וכו'. משה רבנו נצטוו למסור לו ליהושע את מסורת כל הדינים וכל ההלכות, כמו שאנו מתפללים - ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד את כל וכו', דהיינו - בידו אחת, כי סמיכת היד על המקבל מורה על מסירת התורה שבעל פה אליו, ונוסף על כך, מפני שהיה תלמידו האדוק שלא מש מתוך האהל, מסר לו - בידו השניה - גם את סוד אישיותו הכריזמטית (של עצמו)

13
הקדמה
13

כל המצות שניתנו לו למשה בסניו בפירושן ניתנו. שני ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה, תורה זו תורה שבכתב ומצוה זו פירושה. וצונו לעשות התורה על פי המצוה. ומצוה זו היא הנקראת תורה שבעל פה: כל התורה כתבה משה רבינו קודם שימות בכתב ידו ונתן ספר לכל שבט ושכט וספר אחד נתנהו בארץ לעד. שני לקח את ספר התורה הזאת ושמתם אותו מצד ארץ ברית יי' אלהיכם והיה שם בך לעד: והמצוה שהיא פירוש התורה לא כתבה אלא צוה בה לזקנים וליהושע ולשאר כל ישראל. שני את כל הדבר אשר אנכי מצוה אחכם אתו תשמרו לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. ומפני זה נקראת תורה שבעל פה: אף על פי שלא נכתבה תורה שבעל פה, למדה משה רבינו כולה בבית דינו לשבעים זקנים. ואלעזר ופינחס ויהושע שלשון קבלו ממשנה. וליהושע שהוא תלמידו של משה רבינו מסר תורה שבעל פה וצוהו עליה. וכן יהושע כל ימי חייו למד על פה: חזקנים רבים קבלו מיהושע. וקבל עלי מן הזקנים ומפינחס. ושמואל קבל מעלי

אשר אף על כך אנו מתפללים בבקשתנו - והאר עינינו, בתורתך, ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבבנו וכו'.
26
ואף דאיתא במדרשים שאלעזר ממולח ממנו (מיהושע) היה, ולמה נבחר בדוקא יהושע מאת השי"ת להיות היחידי לקבל את המסורה בכל תוקפה, על זה השיבו, כי נוצר תאנה יאכל פריה, שיהושע שימש את משה יותר מאשר שאר התלמידים, והתבטל לרבנו ביתר שאת, וכדכתיב - לא ימוש מתוך האהל, ועל כן נמסרה רק לו לבדו המסורה השימושית.
27
ועל דרך זה היה נראה לבאר את המשך הפסוקים שבפרשת כי תשא, ויאמר ד' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם, ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם, שמסר לו הקב"ה למשה את כל פרטי הדינים וההלכות. ואז ביקש ממנו משה, ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך, הודיעני נא את דרכך למען אמצא חן בעיניך, שהתפלל משה שימסור לו הקב"ה אף את החלק השני של המסורה, המסורה השימושית. ועי"ז ענהו הקב"ה, לא תוכל לראות את פני וכו', שדבר זה אי אפשר ללמוד מהרב רק עי"י הקשבה לשיעורים והרצאות כמו לימוד ההלכות. דעל מסורה זו צריכים בדוקא שימש התלמיד את הרב בכל כחו (דוגמת יהושע, כני"ל), ושמימלא ילמוד את זה מעצמו, על ידי שימוש. (עיין הדרום אלול תשנ"ט, עמ' פ"ג ופ"ו.) והפסוק אז רבנו והעיר, שאף הוא העביר שיעוריו בפני כמה מאות תלמידים, אך לא כולם קיבלו ממנו בשוה. [ועיין משי"כ בספר נפש הרב (ענין קפ"ז) בענין הסיבה לזולמית בפני רבו.]